

Zlata Šlibar, mag. Sabina Škarja in Marko Zupančič, Zavod RS za zaposlovanje, Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje/
Euroguidance Slovenia

EUROGUIDANCE: KJER SE PREPLETAJO NITI KARIERNEGA SVETOVANJA V EVROPSKIH DRŽAVAH

Razvoj karierne orientacije v Evropi se v zadnjem desetletju krepi s povezovanjem in skupnimi projekti predstavnikov držav v mreži Euroguidance in projekti mobilnosti, kot je Academia. Poleg tega pa tudi spletni pripomočki, kot sta Ploteus, kjer so med drugim predstavljene možnosti izobraževanja in usposabljanja v posameznih državah EU, in interaktivni test za izbiro primernih poklicev Kam in kako, kariernim svetovalcem omogočajo kakovostnejše delo.

POMEN EVROPSKE MREŽE EUROGUIDANCE

V okviru dejavnosti evropske mreže Euroguidance (<http://www.euroguidance.net>), ki jo financira Evropska komisija prek Generalnega direktorata za izobraževanje in kulturo, Slovenijo zastopa **Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje/Euroguidance Slovenia** (<http://www.ess.gov.si/ncips>). Od leta 2000 do 2006 je bila mreža Euroguidance vključena v program Leonardo da Vinci, od leta 2007 do 2013 pa deluje v okviru evropskih programov vseživljenjskega učenja.

Med dejavnostmi mreže Euroguidance, katere temeljni namen je poleg zbiranja in priprave gradiv za dejavnost karierne orientacije in izdelave pripomočkov v kariernem svetovanju na evropski ravni pospeševanje mobilnosti svetovalcev in udeležencev izobraževanja in usposabljanja ter sodelovanje v delovnih skupinah mreže. V ta namen imamo sodelavci mreže tudi skupno **Spletno mesto Euroguidance**, kjer si izmenjujemo informacije o skupnih projektih, študijskih obiskih, primerih dobrih praks ali novih publikacijah, ki jih pripravljamo v centrih. Med najbolj obiskanimi rubrikami tega spletišča sta rubriki *Sporočila* in *Vprašanja – Odgovori*, kjer si izmenjujemo izkušnje ob aktualnih vprašanjih svetovalcev in uporabnikov svetovalnih storitev v posameznih evropskih državah.

O aktualnih dogodkih in novostih v karierni orientaciji člani mreže poročajo v spletnem glasilu **Euroguidance newsletter**, dostopnem na spletni strani Euroguidance, kjer so zbrane novosti in primeri dobrih praks posameznih držav.

Na spletu mreže so predstavljeni tudi sistemi karierne orientacije v 32 evropskih državah in ustanove, ki pri tem sodelujejo na nacionalni ravni. Med ciljnim skupinami mreže so poleg kariernih svetovalcev tudi druge sorodne EU-mreže (npr. Eures, Europass) in oblikovalci politik. Vsi člani mreže Euroguidance so vključeni v **delovne skupine**, kjer pripravljamo izboljšave in projekte, katerih namen je nadaljnje usposabljanje članov, prenova spletne strani, predstavitev dobrih praks in inovativnih prijemov

v karierni orientaciji ter zagotavljanje kakovosti svetovalnega procesa in mobilnosti.

Od leta 2003 v NCIPS pripravljamo in posodabljammo spletni portal **PLOTEUS** (<http://ec.europa.eu/ploteus/>), portal o možnostih izobraževanja v evropskih državah, ki omogoča spletni pregled izobraževalnih ustanov in sistemov izobraževanja, usposabljanja in štipendiranja v posameznih evropskih državah. Spletni portal ponuja pregled možnosti izobraževanja v evropskih državah. Tu poleg drugih poglavij predvsem predstavljamo bazo podatkov slovenskih izobraževalnih ustanov in odgovarjamo na vprašanja uporabnikov iz evropskih držav, ki se zanimajo za možnosti izobraževanja v Sloveniji, in uporabnikov iz Slovenije, ki se zanimajo za možnost študija v tujini.

MOBILNOSTI ZA KARIERNE SVETOVALCE V PROJEKTU ACADEMIA

V zadnjih letih v NCIPS izvajamo izmenjavo kariernih svetovalcev med različnimi evropskimi državami v okviru projekta **Academia** (<http://www.academia-europe.eu/>) in sodelujemo na seminarjih Cross border, kjer karierni svetovalci srednjeevropskih držav predstavijo primere dobrih praks in metod na področju karierne orientacije.

Projekt Academia je projekt mobilnosti poklicnih svetovalcev na Zavodu RS za zaposlovanje in šolskih svetovalnih delavcev različnih šol, kjer udeleženci spoznavajo dobre prakse v različnih državah EU. Mobilnost v tujini je za udeležence koristna v več pogledih, saj se tako svetovalci lahko strokovno izpopolnjujejo in izmenjajo dobre prakse z njihovimi poklicnimi kolegi iz tujine. Pri tem spoznajo drugačne metode dela in hkrati tudi še dodatno osmislijo svoje delo s spoznanjem, da imamo tudi v Sloveniji veliko primerov dobrih praks. Tako se spodbuja evropska dimenzija in širitev znanja. Udeleženci mobilnosti pa ne spoznajo le države gostiteljice, v kateri prebivajo, temveč tudi države, od koder prihajajo drugi udeleženci v skupini. Vsi naši udeleženci mobilnosti so namreč v multikulturni skupini, hkrati pa vsi v skupini predstavijo svoj sistem izobraževanja in karierne orientacije. Tako je tudi izpolnjen cilj učenja iz pobud različnih držav in različnih pristopov k podobnim izzivom, s katerimi se soočajo.

Cilj projekta je tudi spodbuditi in povečati mobilnost kariernih svetovalcev, da bi bolj spoznali program vseživljenjskega učenja in mobilnosti Leonardo da Vinci. Ker so mobilnosti pripravljene za praktike, so tudi zelo ciljno usmerjene in naslavlja aktualne strokovne teme. Udeleženci si ne le okrepijo strokovno znanje, temveč tudi

svoje jezikovne spretnosti. Mobilnosti so se izvajale v različnih organizacijah, in sicer v zavodih za zaposlovanje, na uradih za delo, v osnovnih šolah, srednjih poklicnih in strokovnih šolah, na univerzah, v podjetjih, centrih za invalidne osebe, svetovalnih centrih, centrih za informiranje in poklicno svetovanje, na oddelkih ministrstva za izobraževanje in ministrstva za delo itd. Ta raznolikost je udeležencem mobilnosti omogočila, da so spoznali pestrost svetovalnega dela, izobraževanja in kariernе orientacije in to primerjali z lastnim delom in stanjem v Sloveniji.

Zavod RS za zaposlovanje je od leta 2008 vsako leto tudi gostitelj enotedenske mobilnosti za skupino kariernih svetovalcev iz vse Evrope, od leta 2010 pa tudi organizacija pošiljateljica. V 2010 je bila izmenjava možna pri 14 partnerjih, leta 2011 pa več kot pri 20 partnerjih. Teme izmenjav se vsako leto spreminjajo in so oktobra, ko se sočasno odprejo prijave v vseh evropskih državah, vključenih v mrežo Academia, objavljene v katalogu za prihodnje leto na spletni strani Academia.

CENTRI ZA INFORMIRANJE IN POKLICNO SVETOVANJE

Pod okriljem Zavoda RS za zaposlovanje – Nacionalnega centra za informiranje in poklicno svetovanje/Euroguidance Slovenia sodijo Centri za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS-i), ki so se v Evropi začeli širiti v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Vse CIPS-i ne delujejo pod okriljem Zavoda ampak so tudi na ljudskih univerzah, v knjižnicah in mladinskih centrih. Poglavitni namen teh centrov je priprava in posredovanje informacij o izobraževanju, usposabljanju, poklicih in trgu dela, torej vse informacije, ki jih posameznik potrebuje pri iskanju zaposlitve in načrtovanju svoje kariere. Uporabniki v CIPS-ih v Sloveniji (http://www.ess.gov.si/o_zrsz/naslovi_in_uradne_ure) dobijo informacije o izobraževalnih programih na srednji, višji in visoki stopnji, o zahtevah in pogojih za vključitev v te programe, o šolah in fakultetah, ki te programe izvajajo, o programih usposabljanja in njihovih izvajalcih, o dijaških in študentskih domovih, o finančnih pomočeh pri študiju, o poklicih (njihovi naravi in zahtevah) in možnostih zaposlitve, o možnostih izobraževanja v drugih državah ter o delodajalcih in trgu dela v Sloveniji. Vedno bolj pogosto so del CIPS-a tudi **zaposlitveni koticiki**, kjer iskalci zaposlitve in brezposelni dobijo raznovrstne informacije in storitve, ki jim omogočajo izpolniti svoje cilje na poti do zaposlitve.

»KAM IN KAKO«, PRIPOMOČEK ZA SAMOSTOJNO NAČRTOVANJE KARIERE

Poklicni svetovalci izvajajo storitve kariernе orientacije, kot so individualno svetovanje, skupinske oblike svetovanja, predstavitev poklicev, delodajalcev in uporabo pripomočkov za samostojno načrtovanje kariere. **»Kam in kako«** je eden od pripomočkov za samostojno načrtovanje

kariere. To je interaktivni računalniški program, priredba angleškega programa *Adult directions* podjetja CASCAiD Ltd. iz Velike Britanije, ki smo ga na Zavodu RS za zaposlovanje priredili v okviru PHARE-projekta Poskusni center za informiranje in poklicno svetovanje. Prvo različico programa smo predstavili svetovalcem na mednarodni konferenci leta 1999 na Bledu.

Računalniški program »Kam in kako« uporabljajo za načrtovanje kariere osnovnošolci, dijaki, študenti, brezposelni, zaposleni, ki razmišljajo o zamenjavi poklica, in drugi, ki jih zanimajo različni poklici. Program je zanimiv in prijazen do uporabnika, ponuja možnost spreminjanja vseh odgovorov in takojšen prikaz rezultatov.

Namen računalniškega programa »Kam in kako« je spodbujanje uporabnikov, da si zastavijo določena vprašanja o poklicih in pomoč pri določitvi področij dela, o katerih se želijo pogovoriti s svetovalcem. Hkrati želi opogumiti za podrobnejše raziskovanje poklicev, ki so primerni za posameznika, ter pridobiti nove zamisli o poklicih in širiti znanja o že poznanih poklicih.

Program vsebuje tri različna poglavja, ki jih lahko raziščete: Informacije o poklicih, Test za izbor primernih poklicev in Informacije o zaposlovanju in izobraževanju.

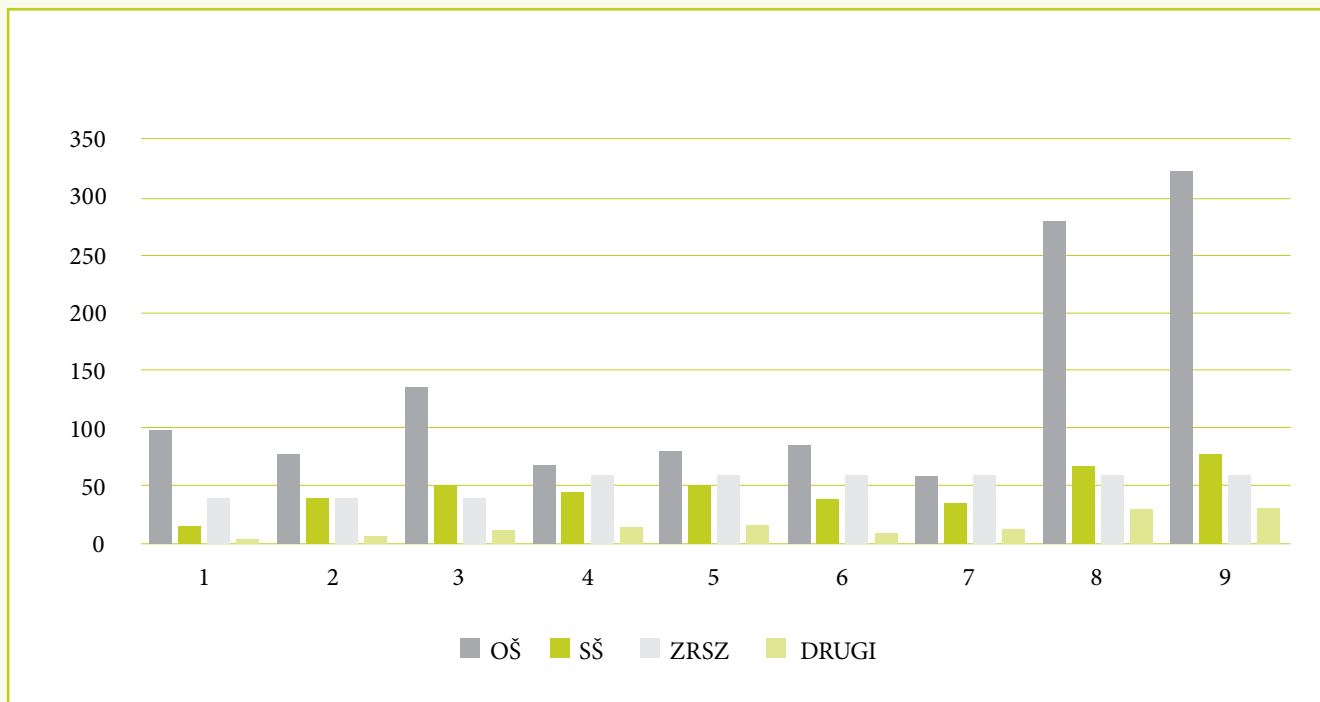
Informacije o poklicih so namenjene vsem, ki želijo spoznati posamezne poklice in si prebrati njihove opise. Razvrščeni so po abecednem vrstnem redu in uvrščeni v 14 različnih vrst dela. V različici programa 12.0 je 510 opisov poklicev, več kot 400 povezav na zanimive spletne strani, pri nekaterih poklicih smo dodali še fotografije in intervjuje z ljudmi, ki posamezne poklice opravljajo. Vsako leto pripravimo novo različico programa. V prvih letih je bil razvoj opaznejši, saj smo vsako leto uporabnikom ponudili kakšno novo funkcionalnost. Eno leto fotografije, drugič zdravstvene težave, tretjič intervjuje z ljudmi, ki opravljajo posamezne poklice. Dodali smo uporabne spletne povezave, ki vodijo do novih informacij. Seveda vsako leto dodamo kar nekaj novih opisov poklicev. Največji izziv za nas je bil takrat, ko smo dodali večšine, ki jih posameznik potrebuje za opravljanje posameznega poklica. Analiza vseh poklicev v bazi je trajala kar dve leti.

Test za izbor primernih poklicev je interaktivni del računalniškega programa, kjer vsak odgovor vpliva na predloge, ki jih ponudi računalniški program. Program lahko zastavi **do 116 vprašanj**, na katera je treba odgovoriti s pomočjo petstopenjske lestvice. Po prvih 50 vprašanjih in določitvi zelene stopnje izobrazbe vam bo program ponudil prvi seznam primernih poklicev. Ob vsakem poklicu se pojavi ikona, ki pove, kakšna je primernost posameznega poklica. Sočasno program ponuja **dostop do več možnosti**, kako nadaljevati z delom. V primeru **zdravstvenih težav** program opozori, da je za opravljanje posameznega poklica potrebno dodatno posvetovanje s strokovnjakom. Za tiste, ki imajo že nekaj delovnih izkušenj, je primerno preverjanje **pridobljenih veščin** in njihovo ujemanje z izbranimi poklici. Število šol, tako osnovnih kot srednjih, se je od leta do leta spreminjalo. Po anketah, ki smo jih izvedli med

šolskimi svetovalci, je bila največja ovira za večjo uporabo programa plačilo licence. Uporabnost po osnovnih, srednjih

šolah, na zavodu za zaposlovanje in drugih institucijah je bila v preteklih letih naslednja:

Tabela 1: Število uporabnikov računalniškega programa Kam in kako v letih 2002 do 2010

Leta 2009 je bil sklep ZRSZ, da plača državno licence in tako omogoči vsem šolam, ne glede na velikost, brezplačno uporabo programa. Iz diagrama je lepo viden porast uporabnikov v letih 2009 in 2010.

RAZLOGI ZA UPORABO RAČUNALNIKA V KARIERNI ORIENTACIJI IN PROTI NJEJ

Za:

- Računalnik olajša dostop in shranjevanje ogromne količine podatkov, kar izboljšuje hitrost in učinkovitost procesa karijerne orientacije.
- Računalnik postavlja logična in objektivna vprašanja in spodbuja samoocenjevanje.
- Računalnik lahko igra vlogo 'prišepetovalca' v pogovorih in je lahko objektivni vir nasvetov.
- Računalniki nimajo predsodkov, kot jih ima lahko svetovalci.
- Tehnologija se razvija v smeri vključevanja širokega spektra informacij in storitev karijerne orientacije.

Proti:

- Računalnik ne more nadomestiti poklicnega svetovalca in pogovora z njim v zvezi s karierno orientacijo.
- Brez predhodnega usposabljanja lahko računalnik napačno uporabljamo.
- Nekateri uporabniki so lahko do računalnika

nezaupljivi, ker ga ne poznajo ali ne verjamejo v zaupnost shranjenih osebnih podatkov.

- Računalniki so lahko zelo nepraktični, npr. pri skupinskem delu.
- Delo z računalnikom je lahko neosebno, za razliko od neposrednega pogovora s poklicnim svetovalcem.

Zgoraj navedene trditve nedvomno držijo. Pri uporabi programa je treba svetovance dobro pripraviti na uporabo programa. Samo kratka navodila ne zadoščajo. Svetovanci se morajo zavedati, da so predlagani poklici na seznamu odraz njihovega odnosa do značilnosti dela in da se njihovi nepremišljeni odgovori odražajo na seznamu predlaganih poklicev. Računalnik ne zna predlagati »kar nekaj«, ampak predlaga nekaj na temelju odgovorov. In če so odgovori »kar nekaj«, je potem tak tudi rezultat.

Karierno svetovanje, informiranje in karierna orientacija so procesi, ki potekajo ob odločitvah posameznikov za izobraževanje in zaposlovanje in pri prehodih na nova poklicna področja. Sodobne storitve svetovanja posamezniku, ki za svoje odločitve potrebuje uporabne informacije in pogosto pomoč pri odločanju o svoji poklicni življenjski poti, so danes del skupne evropske paradigme, ki s pomočjo programov mobilnosti in drugih orodij in projektov ustvarjajo prostor za učinkovitejše svetovalne procese, ki upoštevajo tako interese posameznika kot tudi njegove zmožnosti za aktivno vključitev na trg dela.

VIRI

Zavod RS za zaposlovanje, Nacionalni center za informiranje in poklicno svetovanje / Euroguidance Slovenia: <http://www.ess.gov.si/ncips>

Mreža Euroguidance: <http://www.euroguidance.net>

Academia projekti mobilnosti: <http://www.academia-europe.eu>

Spletni portal PLOTEUS o študiju v Evropski uniji: <http://ec.europa.eu/ploteus/>

POVZETEK

Z razvojem novih izobraževalnih možnosti in študijskih programov, vseživljenjskega učenja in usposabljanja se krepi tudi karierno svetovanje. V nekaterih evropskih državah namenjajo temu več pozornosti, drugje manj, vendar ti procesi sooblikujejo trg dela. Mreža Euroguidance spodbuja promocijo mobilnosti in širitev kakovostnih informacij ter razvijanje pripomočkov, ki so v pomoč kariernim svetovalcem pri vsakodnevnem delu.

ABSTRACT

Along with development of new educational possibilities and study programmes, lifelong learning and training career counselling is also being strengthened. These processes are given additional attention in some European countries and less in others but everywhere they influence labour markets. Euroguidance network encourages promotion of mobility and dissemination of quality information as well as developing guidance tools which help career counsellors at their everyday work.